

KVINNER

I RØD ARBEIDERFRONT

1. MAI 1972

PRIS KR. 1.50

Kvinner – dobbelt undertrykt under kapitalismen

Det første klasseskillet i historien oppsto mellom mann og kvinne i familien. Arbeidsdelingen dem imellom ga mannen mulighet for å skaffe seg eiendom, og for å sikre at denne eiendommen ble hos ham og hans familie, ble han nødt til å undertrykke kvinnen.

Siden oppsto det også andre klasseskiller, men kvinnene fortsatte å være undertrykt. I et klassesamfunn er kvinnene i den undertrykte klassen til og med dobbelt undertrykt, som klasse og som kjønn.

I dagens Norge, der eiendommen samles på færre og færre hender, er det også færre og færre menn som har økonomisk utbytte av å undertrykke kvinnene. De fleste har ikke lenger noen eiendom å bevare for familien. Men den herskende klassen i Norge, monopol-kapitalistene, tjener på at kvinnen fortsatt blir dobbelt undertrykt.

Kvinner kan kjempe

Kvinnene har ikke alltid funnet seg i å bli undertrykt, selv om de er blitt lært opp til at det er det de helst skal. Kvinner før oss har tatt kampen opp mot uretten, og de har også nådd store resultater, både i kampen for spesielle kvinnekrav og i kampen mot undertrykking og for frigjøring side om side med mennene.

Både under den franske revolusjonen og under Paris-kommunen spilte kvinnene en aktiv og betydelig rolle. I Albania slåss kvinnen i flere hundre år med våpen i hånd mot imperialister fra Tyrkia og Europa. De albanske kvinnenes innsats var en av forutsetningene for at landet til sist oppnådde nasjonal sjølråderett. I Paris gikk husmødrene til streik mot dyrtida i 1911, de boikottet kjøpmennene

eller tok varer uten å betale. Da politiet grep inn, svarte husmødrene med masse møter og demonstrasjoner, og de fikk støtte fra arbeiderne fra mange steder i Frankrike. Til sist måtte regjeringa gå med på prisregulering.

I Norge var den første virkelige storstreiken en streik av kvinner, nemlig fyrstikkerarbeiderenes streik i 1889. Før første verdenskrig førte kvinnene i Norge en aktiv kamp for demokratiske rettigheter, og de fikk alminnelig stemmerett allerede i 1913, som det tredje land i verden.

Rød arbeiderfront 1. mai

Siden 1889 har 1. mai vært arbeidsklassens internasjonale kampdag. 1. mai har vært feiret tross vold og terror, og tross borgerlige «arbeiderledere» som har forsøkt å skjule dagens virkelige innhold.

Siden 1968 har Rød Arbeiderfront samlet folk som ikke ville la Arbeiderpartiet og LO-ledelsen få monopol på 1. mai. Mot DNA-toppenes borgerlige fløsketaler satte Rød Arbeiderfront demonstrasjoner for folkets krav, den internasjonale solidariteten og 1. mai som kampdag.

I dag kjemper også kvinner for sine krav. Flere og flere deltar i debatten om kvinnens stilling i Norge, og flere og flere engasjerer seg aktivt for å bedre kvinnenes kår.

I Rød Arbeiderfront-toget 1. mai 1971 i Oslo var det en avdeling med paroler som kvinner hadde laget med sine egne krav. I år kan vi lage kvinne-seksjoner i alle Rød Arbeiderfronttog.

La oss bruke 1. mai til å markere våre spesielle kvinnekraV!

La oss gå i Rød Arbeiderfront tog under våre egne paroler!

Hva skjer i dag?

Eiendom og kapital samles i dag på færre og færre hender. Mens fri konkurranse en gang betød frihet for enhver til å starte en bedrift for seg selv hvis en hadde penger, betyr det i dag frihet for de

store bedriftene til å utkonkurrere de små. De som har mest penger til smarte investeringer og som har minst utgifter til lønninger etc., presser de mindre til å gi opp, enten ved at de kjøper opp de mindre bedriftene, eller ved at de nedlegger dem. Til slutt blir en eller noen få kapitalister enerådende på markedet, de blir monopolkapitalister.

Konkurransen er hard om markedene i dag, det forteller alle konkursene og bedriftsammenslåingene tydelig nok. Ekstra skjerpet blir det fordi kapitalistene forbereder seg til ennå hardere konkurranse innenfor EEC. For at de store skal stå sterkest mulig i konkurransen, lemper de stadig større byrder over på folket: Utkantstrøkene avfolkes, arbeidere permitteres, arbeidsplasser, skoler og sykehus sentraliseres og prisene stiger. Dette rammer hele folket, både menn og kvinner.

Hvordan er situasjonen for norske kvinner?

I vårt samfunn i dag blir kvinnene som før også undertrykt fordi de er *kvinner*. Gjennom hele oppdragelsen læres vi jenter opp til å se på oss selv som føyelige, hjelpeløse, spontane og litt dumme vesener som bare har verdi sammen med og for menn. Det «viktigste» vi kan få utrettet er å bli populære blant guttene og godt gift. Derfor legger vi liten vekt på å skaffe oss en utdanning, vi er mer passive enn menn på de fleste områder, også politisk. Vi krever lite og ofrer oss lett både i arbeidslivet og i familien. Dette er ideologisk undertrykking. Den gir seg utslag i lav organisasjonsprosent blant kvinnelige arbeidere, i at størsteparten av «vet ikke»-gruppa i EEC-spørsmålet er kvinner, i at bare ¼ av de som tar universiteter og høyskoler etter eksamen artium er jenter.

Et annet utslag av den ideologiske undertrykkingen ser vi i reklame og pornografi.

Avkledder kvinner skal selge alt fra skjorter til biler. I pornografien finner vi de groveste uttrykkene for kvinner som salgsvare.

Denne ideologiske undertrykkingen øker muligheten for økonomisk utbytting av kvinnen i arbeidslivet, og den legger grunnlaget for mannens undertrykking av kvinnene i familien.

I arbeidslivet befinner 80 % av kvinnene seg i lavtlønnsgrupper, mot ca. 15 % av mennene. Til tross for at prinsippet om likelønn er vedtatt i lovs form, betales fremdeles kvinnene i industrien i gjennomsnitt 10,71 kr. i timen mot mennenes 14,15 kr.

Dels skyldes de lave lønningene at kvinnene har liten utdanning. Men først og fremst er grunnen at hun blir diskriminert på en rekke forskjellige måter. «Kvinneyrker» blir systematisk undervurdert, kvinnene plasseres i de jobbene som gir de laveste lønningene, betydningen av kroppstyrke overvurderes når lønna skal fastsettes, det arbeidet kvinnene settes til kalles noe annet og betales lavere selv om det i realiteten er samme arbeid som mannen utfører. Et eksempel på det siste: I varehandel tjener kvinner opptil 200 kroner mindre i uka på tross av samme alder og utdanning fordi guttene arbeider litt i lagret, kjører bil osv.

For å sikre at denne utbyggingen av kvinnelige arbeidere skal fortsette, blir den reaksjonære kvinneideologien helt bevisst tatt i bruk. Et godt eksempel er sykepleierne, som underbetales selv om de har lang utdanning bak seg, og selv om arbeidet er både hardt og ansvarsfullt og arbeidstiden vanskelig. For å hindre sykepleierne i å ta opp kampen for helt rettferdige lønnskrav, apelleres det til kvinnes moderlighet og offervilje, og det pekes på konsekvensen for pasientene hvis de går til streik.

Under kapitalismen har kvinnen alltid fungert som en reservearme av arbeidskraft for kapitalen. Under industrialiseringa ble særlig kvinner og barn brukt som arbeidere i de nye fabrikkene, mens mennene iblant ble gående arbeidsløse. Grunnen var at kvinner og barn ikke trengte lønn som skulle strekke til for en hel familie og derfor var billig arbeidskraft.

Kapitalistene forsøker fremdeles å skaffe seg så billig arbeidskraft som mulig. Derfor trekkes de gifte kvinnene ut av hjemmet når det blir mangel på arbeidskraft eller når de mannlige arbeiderne blir for dyre. Når det ikke lenger er bruk for dem kan de lett permitteres uten at det går ut over arbeidsløshetsstatistikken og uten at arbeidsløshetsstrygd må betales. I dag vurderer kapitalistene om kvinner er billigere arbeidskraft enn fremmedarbeidere, og de bruker dem for å holde lønningene nede også for andre arbeidere.

Hvem tjener på at kvinnen undertrykkes?

Den dobbelte undertrykkingen av kvinnlige arbeidere rammer både kvinner og menn. Tidligere har mannlige arbeidere i blant reagert ved å oppfatte kvinnene som sine motstandere på fabrikken, fordi kvinnene presset lønningene deres ned og konkurrerte med dem om arbeidsplassene. Under den store arbeidsløsheten i mellomkrigstida ble det ført kamp for å få kvinnene ut av arbeidslivet istedenfor kamp for flere arbeidsplasser og skikkelig kompensasjon.

Mennene er også et offer for den ideologiske undertrykkingen. Et reaksjonært syn på kvinnene som underlegne bestemmer både mennenes og kvinnes holdninger. Kvinnene underkaster seg og finner seg i undertrykkingen. Mennene blir et redskap for utbytting av kvinnene, uten at det er de selv som tjener på denne utbyttingen. Mannlige arbeidere tjener ikke på at kvinnene underbetales og truer arbeidsplassene deres som billig arbeidskraft. Det går ut over deres egne lønninger, og det går ut over deres egen familieøkonomi når kona tjener så lite. Hele familien taper på at sosiale ytelser til kvinner er så konsekvent underprioritert, barnehager, fødehjem, fulle trygderettigheter. Det er viktig at vi kvinner tar opp kampen mot den ideologiske undertrykkingen. Da må vi kjempe mot reaksjonære idéer hos mannen, og vi må kjempe mot de samme idéene hos oss selv. Når idéene gir seg utslag i praksis, må vi gå mot det. Samtidig må vi ta opp kampen for våre interesser på arbeidsplassen, skolen eller i bomiljøet. Men skal vi nå noen resultater må vi hele tiden være klar over at det er monopolkapitalen som er hovedfienden, og mot angrepene derfra må kvinner og menn stå sammen.

Kvinner – vi har mye å kjempe for

Manglende utdannelse, mangel på passende arbeidsplasser og mangel på daginstitusjoner binder den gifte kvinnen fast til hjemmet og til rollen som den oppofrende husmor. Arbeidsplassen til en

husmor er både hard og krevende, men uten lønn og uten sosiale rettigheter som sykepenger og rett til ferie og barnehager. Mulighetene til å delta i politisk og sosialt liv utenfor hjemmet er ofte veldig små. Derfor blir kvinner som «bare» er husmødre helt avhengige av mannen de er gift med, både økonomisk, sosialt og politisk. Det setter ham igjen i stand til å undertrykke henne.

For de fleste kvinner er det i dag ikke snakk om å velge å ta arbeid utenfor hjemmet eller ikke. For kvinner i utkantstrøk er det ofte ikke mulig å få arbeid overhodet. I byene tvinger økte boligutgifter og økte priser på dagligvarer flere og flere kvinner til å gå ut i arbeidslivet, selv om det arbeidet de kan få er både hardt og underbetalt, og selv om det ikke finns barnehageplasser og fritidshjem til ungene. Kvinner som har betalt jobb, yrkeskvinnen, beholder som oftest også den jobben hun har i hjemmet. Hun får dobbelt arbeidsbyrde og svært lang arbeidsdag.

Ofta må kona ta jobb om ettermiddagen, fordi det ikke finnes barnehageplasser. En arbeidssituasjon der mann og kone jobber på skift og bare ser hverandre i helgene, fører ofte til familieproblemer og sosiale vanskeligheter.

For kvinner flest er det å komme ut i arbeidslivet altså langt i fra noen måte å «realisere seg selv» på. Men på den andre siden kan arbeid utenfor hjemmet være nødvendig for at kvinnene skal komme bort fra den økonomiske, sosiale og politiske undertrykkingen i familien. Derfor må vi kreve rett til arbeid. I dag er den rettigheten en økonomisk tvang til å ta underbetalt arbeid når monopolkapitalen trenger billig arbeidskraft, eller tvang til å bli hjemme når det ikke er behov for oss lenger. For at vi ikke skal fortsette å fungere bare som en reservearme av arbeidskraft, må vi også kreve lik rett til utdanning og lik lønn.

For kvinner med barn kan retten til arbeid ikke bli reell før det er mulig å kombinere det å ha et yrke med omsorg trygghet for ungene. Det betyr at barna ikke må være overlatt til tilfeldighetene og til farlige lekeplasser mens vi er på arbeid, men at de må få skikkelig tilbud på daginstitusjoner og fritidshjem. Det betyr videre at vi må få ha ungene våre hos oss og amme dem mens de er små, selv om det går utover arbeidstida.

Ekteskapsalderen er synkende, og stadig flere av de som gifter seg, venter barn. Samtidig ender et økende antall av unge ekteskap med skilsmisse. Det vil si at mange unge mennesker i dag blir nødt til å sette barn til verden som de hverken mentalt eller økonomisk er i stand til å ta seg av.

Tabu forestillinger gjør det vanskelig for unge og eldre å snakke om seksuelle og følelsesmessige forhold. Unge jenter og gutters forestillinger om seksual-livet blir derfor ofte hentet fra reklame og pornografi.

Opplysning om hvordan man unngår å få barn er mangelfull. Især for unge kvinner er slik opplysning vanskelig å få tak i. Skolen gir overhodet ingen tilstrekkelig prevensjonsveiledning, mødrehygiene-kontorer og leger er ofte tilbakeholdende med opplysninger til unge jenter. Opplysning om prevensjon er overlatt til kvinnenes eget initiativ og pågangsmot.

Abortloven fungerer i praksis ikke rettferdig. Behandlingen av søknader om abort er ikke lik over hele landet, men avhengig av nemdenes sammensetning og medlemmenes personlige syn. Prose-dyren en abortssøkende kvinne må gå gjennom, kan ofte være ned-verdigende og en psykisk belastning. Undersøkelser viser at det er arbeiderklassens kvinner og de økonomisk vanskeligstilte grupper i samfunnet som blir rammet av lovgivningen slik den fungerer i dag.

Samtidig betyr det å få barn en økonomisk og sosial forverring for de aller fleste kvinner. Gleden ved å ha et barn må veies opp mot: større boutgifter, økte utgifter til mat og klær, mangel på barnehageplasser, større vanskeligheter med å komme ut i arbeids-livet eller med å få beholde den jobben man har, vanskeligheter med å fortsette utdannelsen osv. Især for unge kvinner og for kvinner med store økonomiske vanskeligheter, er denne forverringen tydelig. Betingelsene er ikke til stede for at kvinner selv kan velge når de vil ha barn.

Derfor må vi stille kravet om rett til fri abort. Men viktigst må det være å stille krav om rett til prevensjonsveiledning, og om mulig-heter til å ta seg av barnet sitt hvis man ønsker å beholde det. Vi må kreve økonomisk og sosial støtte til kvinner som vil beholde barnet de venter enten de ønsker å gifte seg eller ikke.

Kvinner – til kamp mot EEC

Det viktigste angrepet som rettes mot folket i Norge i dag, er EEC. EEC truer kvinnen både som en del av folket og som kvinner. Vi er undertrykt i Norge i dag, men undertrykkningen vil øke dersom Norge kommer inn i EEC.

De fleste kvinner arbeider i tekstil-, nærings-/nyttelse- og bekledningsindustrien. Nettopp disse arbeidsplassene er det som er mest direkte truet av et EEC-medlemskap, fordi hjemmeindustrien er lite konkurransedyktig i europeisk sammenheng. Allerede innenfor det tollfrie EFTA har denne industrien gått sterkt tilbake.

Prinsippet om lik lønn for kvinner og menn som utfører samme arbeid, er slått fast i Roma-traktaten. Likevel konstaterer Astrid Lulling i en rapport til Europa-parlamentet i 1968 at det er en heller økende indirekte lønnsdiskriminering av kvinnene i alle EEC-land. I Vest-Tyskland ligger lønnsnivået for kvinner i industrien 30,3 % under mennenes, i Nederland ligger det 39,3 % under. I tillegg er også det gjennomsnittlige lønnsnivået i EEC-landa adskillig lavere enn i Norge.

EEC-kommisjonen framhever sterkt at den ønsker en statlig lønnsregulering. I og med at beslutningsmyndigheten i alle viktige saker skal overføres fra norske organer til et europabyråkrati, betyr det i praksis at våre lønninger skal reguleres fra Brussel. Vi kan vente oss samordnede lønnsoppgjør i europeisk målestokk. For norske kvinner vil det derfor ikke bare være vanskeligere å slåss for like rettigheter, det er ikke engang sikkert at vi kan få beholde den lønna vi allerede har.

Roma-traktaten bygger på prinsippet om fri kapitalbevegelse, fri etableringsrett og fritt arbeidsmarked. Fri kapitalbevegelse betyr at kapitalen dirigeres der hvor fortjenesten er størst. Sammen med fri etableringsrett betyr det avfolking av distriktene og flytting av arbeidsplassene til profitable industristrøk. At dette fører til ledighet, korttidsarbeide og pendling, ser vi i Norge allerede i dag. I 1968 var hver fjerde arbeider i Oslo pendler. Fra Nord-Odal alene kom ca. 1000 pendlere, hvorav 800 ukependlere, arbeidere som er hjemme hos kone og barn bare en gang i uka. Prinsippet om fritt arbeids-

marked innenfor EEC, betyr at pendlingen ikke lenger skal begrenses innenfor Norges grenser. I EEC-landa i dag er det en utstrakt pendling, i Italia er det hele landsbyer hvor det nesten bare er kvinner, barn og gamle tilbake mens mennene er halvårspendlere til Ruhr-området.

For kvinnene betyr dette større arbeidspress, større isolasjon, mindre mulighet til å få arbeid utenfor hjemmet. Sentralisering fører også til at butikkene legges ned, til at kvinnen må reise milevis avsted for å komme på fødehem eller sykehus, til at barna allerede fra folkeskolealderen må reise lang vei til skolesentra. Undersøkelser viser at både pendleren selv og hans kone som er hjemme sliter med store psykiske problemer på grunn av den vanskelige arbeids-situasjonen.

Den ideologiske undertrykkinga er et av de viktigste våpnene for å opprettholde den doble undertrykkingen av kvinnene, også innenfor EEC. Et reaksjonært kvinnesyn er i dobbelt forstand en del av monopolkapitalens kultur. For det første er det den som er tjent med at ukeblader, reklame, popmusikk og film sprer et slikt syn på kvinnene. For det andre er det en sterk monopolisering også innenfor kulturproduksjonen. Former for nasjonal, folkelig og progressiv kultur vil ha ennå vanskeligere for å nå fram i EEC enn det har i Norge i dag. De store tyske og franske magasinene vil dominere stadig mer. NRK/Fjernsynet som hittil produserer 50% av programmene selv, vil komme under sterkt press for å «ta mer europeisk».

I dette heftet har vi påpekt forskjellige sider ved kvinneundertrykkingen.

Vi har noe å kjempe for!

La oss gå i Rød Arbeiderfront toget 1. mai med våre egne paroler.

Vi foreslår følgende hovedparoler for kvinneseksjonen:

Kamp mot all kvinneundertrykking —

For frigjøring av kvinnene

Nei til kvinner som salgsvare

**Kvinner — organiser dere til kamp
for egne interesser**

Kvinner — til kamp mot monopolkapitalen

**Bare monopolkapitalen tjener på splittelse
mellom kvinner og menn**

Kvinner — til kamp mot EEC

Forskjellige grupper kvinner, husmødre, yrkeskvinner, bondekvin-
ner, studenter, skoleelever osv. merker undertrykkingen på forskjellige
måter.

Dere vet selv best hvordan. Vi foreslår at dere samles og diskuterer
hvilke paroler *dere* kan ha med i toget.

Den eneste betingelsen for å være med i Rød Arbeiderfront toget 1.
mai er at man er enige i minst *en* av hovedparolene for hele toget —
og at innholdet i de parolene dere selv lager ikke står i strid med
noen av hovedparolene.